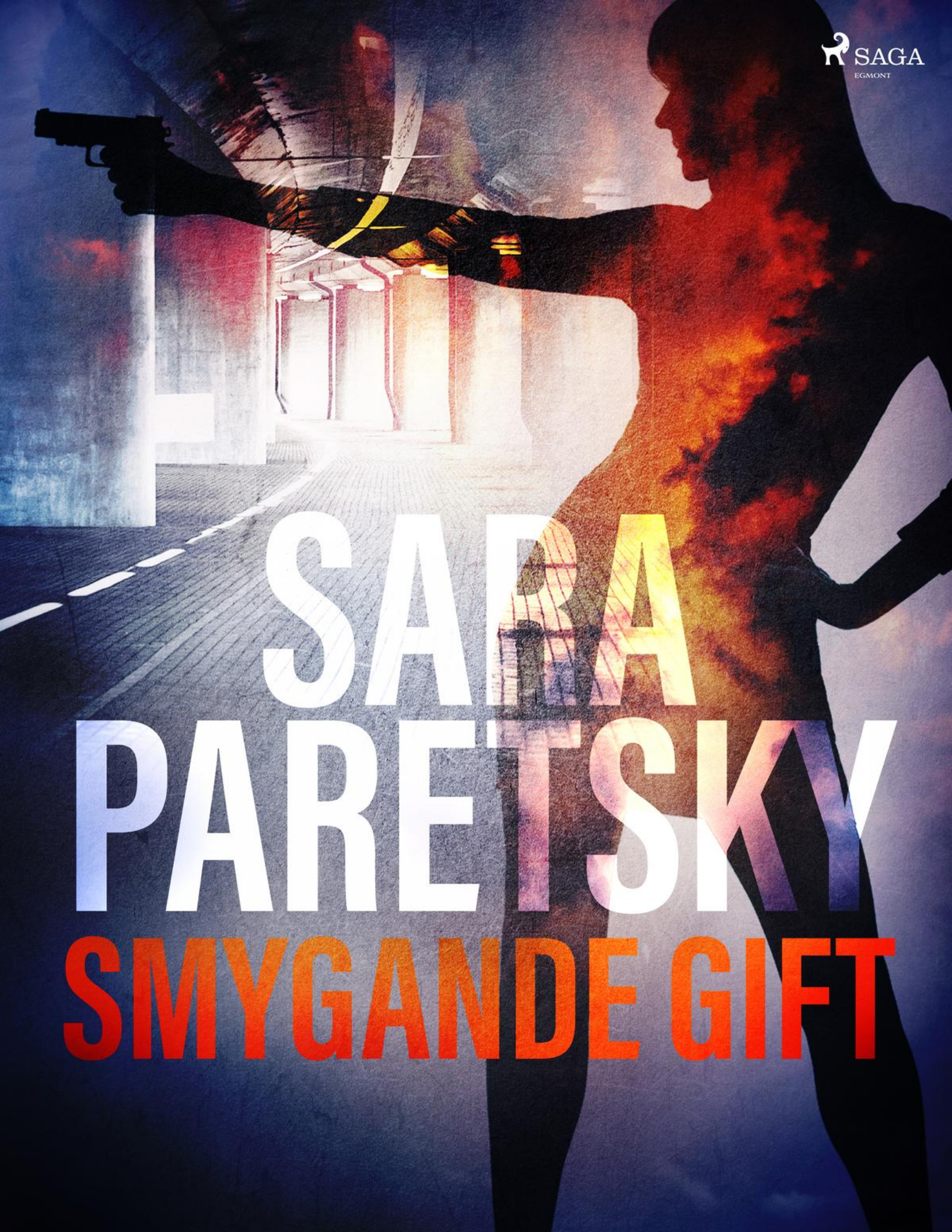
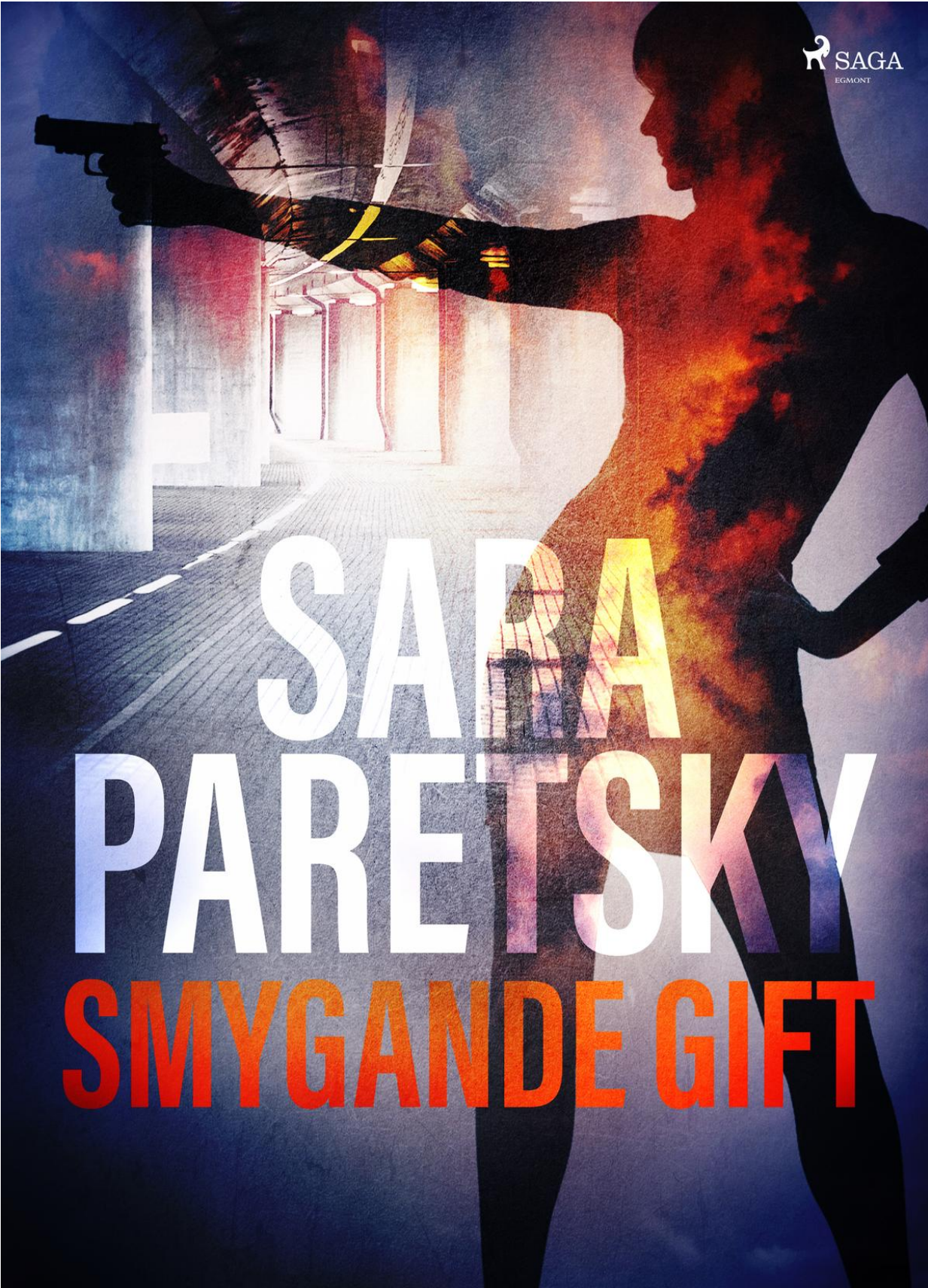

SARA PARETSKY

SMYGANDE GIFT

SARA PARETSKY SMYGANDE GIFT

Sara Paretsky

Smygande gift

Saga

Smygande gift

är översatt från engelska av Mats Hörmark efter

Bloodshot

Copyright © 1988 by Sara Paretsky (for Bloodshot)

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1989, 2018 Sara Paretsky och SAGA Egmont,
an imprint of Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen

All rights reserved

ISBN: 9788711796757

1. E-boksutgåva, 2018

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för
annat än personligt bruk får enbart ske efter
överenskommelse med Saga samt med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom
Egmont-koncernen

Förord

En författare som arbetar med en historia som rymmer en hel del tekniska detaljer står i skuld till många. Precis som när det gäller Bill of Rights betyder det faktum att man räknar upp några av namnen inte att andra därför skulle vara mindre betydelsefulla.

Judy Freeman och Rennie Heath, miljöexperter inom South Chicago Development Commission, har generöst delat med sig av sin sakkunskap vad gäller både de geografiska och ekonomiska problem som är specifika för södra Chicago. Jeffrey S Brown, miljödirektör på Velsicol Corporation, och John Thompson, verkställande direktör för The Central States Education Center, har båda bidragit med värdefulla synpunkter på de bolagsmässiga och tekniska problem som skulle kunna uppstå i de situationer som jag såg i min fantasi. Läkarna Sarah Neely och Susan S Riter har varit till mycket stor hjälp när det gällt att diagnosticera Louisa Djiaks sjukdom. Polisassistent Michael Black vid Matteson Police Department har under V I:s karriär hela tiden stått till tjänst med råd om polisens arbetsmetoder, användandet av handeldvapen med mera.

Alla bolag, personer, kemikalier, tillverkningsprocesser, medicinska bieffekter och politiska eller samhällstekniska detaljer och uppgifter är helt och hållet en skapelse av min egen ohämmade fantasi. Några större bolag nämns vid namn enbart av det skälet att deras fabriker utgör en välkänd del av Chicagos landskap — att utelämna dem vore att ändra kartan i onödan. Av samma anledning har de distriktsgränser som finns i verkligheten också blivit

bokens — utan att de lokalpolitiker som står till allmänhetens tjänst inom dessa distrikt på något sätt skulle ha med innehållet i boken att göra.

De som är mycket noga med de geografiska detaljerna märker kanske att några smärre sådana inte stämmer med verkligheten. Dessa förändringar har skett av rent praktiska skäl. Några av Illinois sista våtmarker för sträckande fåglar finns faktiskt i södra Chicago, och en del av det träsket är känt som Dead Stick Pond.

1

Väg 41 söderut

Jag hade glömt bort hur det luktade. Trots att arbetarna på South Works strejkade och Wisconsin Steel höll på att rosta sönder bakom de låsta grindarna strömmade en stickande doft av kemikalier in genom sidovernena. Jag stängde av värmeblåsen, men stanken — för luft kunde man knappast kalla det — trängde in genom små springor kring rutor på chevan, så att det sved och brände i ögonen och bihålorna.

Jag följde väg 41 söderut. Alldeles nyss hade jag kört på Lake Shore Drive, där Michigansjöns vågor skummade mot klipporna på vänster hand och de dyra höghusen på andra sidan vägen såg dryga och överlägsna ut. Vid Seventy-ninth Street försvann sjön plötsligt ur sikte och avlöstes av de halvt igenvuxna upplagsplatser som låg runt det jättelika USX South Works och sträckte sig halvannan kilometer österut så att de täckte hela området mellan vägen och vattnet. På avstånd reste sig höga kraftledningsstolpar, traverskranar och torn upp mot den rökfyllda februarihimlen. Här fanns inga höghus och stränder, bara tomtmark som utgjordes av sopor och avfall och fabriker som var nerslitna.

Förfallna enplansvillor låg på höger sida om gatan, med utsikt mot South Works. På några av dem hade en del av träfasaden lossnat, och här och var hade färgen flagnat i långa remsor. På andra hade betongen i yttertrappan spruckit och satt sig. Men alla fönster var hela och

noggrant stängda, och det fanns ingenting som låg och skräpade i någon trädgård. Även om fattigdomen hade brett ut sig över området vägrade mina gamla grannar i det längsta att ge upp.

Jag kom mycket väl ihåg den tid när artontusen människor varje dag lämnade sina små prydliga hem och strömmade i väg till South Works, Wisconsin Steel, Fords monteringsanläggning eller Xerxes lösningsmedelsfabrik. Jag kom ihåg när varje liten trälist målades om varannan vår och folk bytte till en ny Buick eller Oldsmobile var och varannan höst. Men det var en svunnen tid, både för mig och för södra Chicago.

I höjd med Eighty-ninth Street vek jag av västerut och fällde ner solskyddet för att inte få ljuset från den lågt stående vintersolen rätt i ögonen. Bortom virrvarret av skräp och bråte, rostiga bilvrak och förfallna hus på vänster hand hade jag Calumet. Jag och mina kamrater brukade strunta i vad våra föräldrar sa och bada i floden, och det vände sig i magen på mig när jag tänkte på hur det skulle vara att doppa huvudet i det lortvattnet nu.

Den high school jag gick i låg mittemot floden. Det var en kolossal byggnad som bredde ut sig över ett stort område men som med sitt mörkröda tegel ändå på något vis såg vänlig och inbjudande ut, ungefär som ett flickcollege från förra seklet. Ljuset från fönstren och strömmen av ungdomar som passerade genom den stora porten på västra gaveln förstärkte den egenartade känslan. Jag stängde av motorn, sträckte mig efter sportbagen och gav mig in i vimlet.

De höga, välvda taken hade kommit till i en tid då uppvärmningskostnaderna var låga och undervisningen tillräckligt respekterad för att man skulle bygga skolhus som liknade katedraler. De rymliga korridorerna fungerade som ekovalv och förstärkte skratten och skriken, och alla

bullrande ljud studsade fram och tillbaka mellan taket och väggarna och plåtskåpen. Det förvånade mig att jag aldrig hade märkt detta oväsen när jag själv var elev.

Det påstås att det man har lärt sig som ung brukar sitta kvar i minnet. Det hade gått tjugo år sedan jag lämnade skolan, men vid ingången till idrottshallen vek jag utan vidare av till vänster och följde korridoren bort till flickornas omklädningsrum. Caroline Djiak stod och väntade vid dörren med ett block i handen.

”Vic! Jag började nästan tro att du hade backat ur. Alla andra har varit här i en halvtimme. De är redan omklädda, i alla fall de som fortfarande kommer i dräkten. Du tog väl med dig din? Joan Lacey är här från *Herald-Star*, och hon vill säkert prata med dig. Du var ju turneringens bästa poängplockare.”

Caroline verkade inte ha förändrats. De kopparfärgade råttsvansarna hade klippts till en lockig gloria kring det fräkniga ansiktet, men annars var hon sig helt lik. Hon var fortfarande kort, energisk och föga finkänslig.

Jag följde efter henne in i omklädningsrummet, där ljudnivån var ungefär lika hög som i korridoren utanför. Tio unga, mer eller mindre avklädda kvinnor skrek åt varandra — har någon en nagelfil, vem har en tampong över, vem fan tog min deodorant? I behå och trosor såg de muskulösa och vältrimmade ut, mycket starkare än jag och mina kamrater var när vi var i samma ålder. Och framför allt mycket starkare än vi var nu.

I ett hörn av omklädningsrummet väsnades sju av de tio Lady Tigers som jag spelade ihop med när vi vann vår serie i staten Illinois för tjugo år sedan. Fem av de sju hade satt på sig den gamla dräkten i svart och guld. På några stramade tröjorna över bröstet, och de korta byxorna såg ut som om de skulle kunna spricka i samband med någon snabb kontring.

Hon i de allra mest åtsittande kläderna var kanske Lily Goldring, vår specialist på straffkast, men det permanentade håret och den extra hakan gjorde att man inte kunde vara riktigt säker på saken. Jag fick det till att Alma Lowell måste vara den färgade kvinnan som hade blivit betydligt rundare än vad dräkten tillät och hade basketjackan oroligt balanserande över de breda och kraftiga axlarna.

De enda jag kände igen riktigt säkert var Diane Logan och Nancy Cleghorn. Diances välsvavade ben skulle fortfarande mycket väl kunna duga på ett omslag till Vogue. Hon hade varit vår stjärnforward, kapten i laget och duktig elev med stipendier från skolan. Caroline hade berättat för mig att hon numera drev en framgångsrik reklambyrå i The Loop, Chicagos affärscentrum, och att hon hade specialiserat sig på att hjälpa färgade, både enskilda och företag, med olika former av marknadsföring.

Nancy Cleghorn och jag hade visserligen hållit kontakten med varandra under collegeåren, men även om det inte hade varit så skulle jag utan vidare ha känt igen henne på det breda ansiktet med de markerade dragen och på det krulliga, blonda håret. Det var hon som hade övertalat mig att ställa upp. Hon ledde kampanjen för SCRAP — The South Chicago Reawakening Project, som syftade till att försöka få södra Chicago på fötter igen — och Caroline Djiak tillhörde ledningen för projektet. När de båda började förstå att Lady Tigers för första gången på tjugo år skulle gå till slutspel bestämde de sig för att samla ihop det gamla laget till en förmatch. Lite PR för trakten och för SCRAP och dessutom stöd åt laget — bra för alla parter.

Nancy flinade när hon fick syn på mig. "Warshawski, sätt lite fart nu. Vi börjar lira om tio minuter."

"Hej, Nancy. Man borde väl gå någonstans och undersöka huvudet när man är så tokig att man går med på

sådant här. Vi hör hemma på läktaren och ingen annanstans.”

Jag lyckades hitta några kvadratcentimeter fri bänkyta att slänga ner bagen på och drog snabbt av mig kläderna. Jag stoppade ner jeansen i väskan och satte på mig den urblekta basketdräkten, rättade till sockorna och knöt basketkängorna.

Diane lade ena armen om mig. ”Du ser fräsch ut, Whitey, som om du fortfarande skulle kunna snurra upp en och annan om det behövdes.”

Vi tittade i spegeln. Medan några av dagens tigrar var en och åttio långa hade jag med mina en och sjuttio varit längst i vårt lag. Dianes afrofrisyr nådde mig till hakan ungefär. Hon var färgad och jag vit, och bada ville vi spela basket i en tid då rasbråk och slagsmål förekom dagligen i korridorer och omklädningsrum. Vi var väl inte speciellt förtjusta i varandra, men under det tredje året på high school hade vi lyckats få de övriga i laget att upphöra med sina inbördes fejder, och i februari året därpå hade vi kvalificerat oss för den första turneringen med lag från hela delstaten.

Hon log när hon mindes den tiden. ”Tänk vad mycket det var man skulle igenom då, och nu så här efteråt verkar det mesta betydelselöst. Kom med så får du träffa reportern. Du kan väl säga något rart om dina gamla hemtrakter.”

Herald-Stars Joan Lacey var stadens enda kvinnliga sportjournalist. När jag sa att jag regelbundet brukade läsa det hon skrev log hon förtjust. ”Tala om det för min chef. Eller skriv till honom, det är ännu bättre. Hur känns det att krypa i de där kläderna efter så många år då?”

”Ovant. Jag känner mig urfånig. Jag har inte varit i närheten av en basketboll sedan jag gick ut college.” Jag hade gått vidare till University of Chicago på ett

idrottsstipendium. De delade ut sådana långt innan resten av landet hade fattat att kvinnor också höll på med sport.

Vi pratade några minuter om gamla tider och slocknade stjärnor, om de femtio procent arbetslösa som bodde i området och om de chanser laget av i dag hade.

"Det är klart vi hejar på dem", sa jag. "Det ska bli spännande att se dem spela. Det verkar som om de satsar mycket mer på konditionsträning än vad vi gjorde för tjugo år sedan."

"Jo, de har inte gett upp hoppet om att den kvinnliga proffsserien ska återuppstå. Det finns några verkliga toppspelare både i high school och college som inte har någonstans att ta vägen."

Joan stoppade undan sin anteckningsbok och sa till en fotograf att samla ihop oss på planen och ta några bilder. Vi åtta gamlingar begav oss in i hallen, och Caroline snodde runt mellan oss som en ivrig terrier.

Diane plockade upp en boll och dribblade med den bakom kroppen och under benen innan hon studsade den vidare till mig. Jag vände och sköt. Bollen studsade tillbaka från plankan, och jag tog några snabba kliv mot korgen för att nå bollen och dunka i den. Mina gamla lagkompisar applåderade spontant.

Fotografen tog några gruppbilder av oss, och sedan fotograferade han Diane och mig när vi spelade en mot en under korgen. Publiken kom i gång lite, men det märktes att det var det nuvarande laget som intresserade åskådarna mest. När Lady Tigers tog golvet i besittning, iförda sina överdragskläder, fick de en livlig applåd. Vi deltog lite i deras uppvärmning men lämnade sedan planen så fort vi kunde — det var deras stora kväll.

När flickorna från gästande St. Sophia kom ut i sina rödvita dräkter passade jag på att smita in i

omklädningsrummet för att klä om. Caroline hittade mig just när jag höll på att knyta scarfen runt halsen.

"Vic! Vart ska du? Du har väl inte glömt att du lovade att följa med och hälsa på mamma efter matchen?"

"Jag sa att jag skulle försöka, om jag hade tid att stanna kvar ett tag."

"Hon räknar med att du kommer. Hon kan nått och jämnt ta sig ur sängen, så dålig är hon. Att du kommer och hälsar på betyder faktiskt en hel del för henne."

I spegeln kunde jag se att hon blev röd i ansiktet och fick något mörkt i blicken. Hon såg lika förorättad ut som hon brukade göra när hon var fem och jag inte ville att hon skulle hänga i hälarna på mina kamrater. Jag förstod att den irritation som jag hade känt under tjugo års tid bidrog till att jag nu var så lättretlig.

"Har du hittat på det här basketbollspektaklet bara för att få mig att hälsa på Louisa? Eller kom du på det senare?"

Hon blev ännu rödare i ansiktet. "Vad menar du? Spektakel? Jag försöker göra något för den här delen av Chicago. Jag tillhör inte de där som är så fina av sig att de måste ge sig i väg till North Side och lämnar människorna här åt sitt öde."

"Va? Tror du att jag kunde ha räddat Wisconsin Steel om jag hade stannat kvar här kanske? Eller hindrat de där skitarna på USX från att lamslå en av de sista fabrikerna som var i gång här nere med sin strejk?" Jag slet åt mig min skepparjacka och stack ilsket armarna i den.

"Vid Vart ska du?"

"Hem. Jag har en träff. Vi ska ut och äta middag, och jag vill byta kläder först."

"Men det får du inte. Du måste hjälpa mig", vädjade hon. De stora ögonen var tårfyllda — det brukade vara upptakten till den högljudda klagolåt som hennes eller min mamma fick stå ut med och som gick ut på att jag var elak

mot henne. Jag mindes plötsligt alla de gånger Gabriella hade kommit till dörren och sagt "Vad spelar det för roll för dig, Victoria? Låt henne följa med nu" med sådant eftertryck att det var det enda jag kunde göra, fast jag helst av allt ville klippa till Caroline rätt över den breda, skälvande munnen.

"Vad är det jag ska hjälpa dig med? Att infria ett löfte som du har givit utan att fråga mig först?"

"Mamma lever inte längre till", skrek hon. "Är inte det viktigare än någon jäkla träff hit eller dit?"

"Jovisst. Om det bara gällde mitt privata umgänge skulle jag ringa och säga att jag är hemskt ledsen men grannens jätunge har tvingat mig att hjälpa till med en viss sak, och jag blir nog fast här. Men nu råkar det vara en middag med en av mina uppdragsgivare. Han har ett jäkla humör men han betalar punktligt och jag vill helst inte göra honom besviken."

Tårarna strömmade nerför hennes fräkniga kinder. "Vic, du tar mig aldrig på allvar. När vi pratade om det här berättade jag ju för dig hur mycket mamma skulle uppskatta om du kom och hälsade på. Men det har du tydligen redan glömt. Du tror visst fortfarande att jag är fem år, och att inget jag säger eller tänker har någon betydelse."

Det fick mig att hålla mun. Det låg något i det hon sa. Och var det så illa ställt med Louisa borde jag faktiskt hälsa på henne.

"Okej, jag ger mig. Jag ringer och ändrar på det hela. En sista gång."

Tårarna försvann omedelbart. "Tack, Vic. Det ska jag aldrig glömma. Jag visste att jag kunde lita på dig."

"Du menar att du visste att du kunde prata omkull mig", sa jag vresigt.

Hon skrattade. "Jag kan visa dig var telefonerna finns."

”Så åderförkalkad har jag inte hunnit bli ännu — jag tror nog jag hittar dem. Och du behöver inte oroa dig. Jag ska inte smita min väg bakom ryggen på dig”, tillade jag då jag såg hennes ängsliga blickar.

Hon log ett brett leende. ”På heder och samvete?”

Det var det uttryck hennes morbror Stan brukade ta till för att övertyga omgivningen om att han var nykter.

”Ja, på heder och samvete”, svarade jag med allvar i rösten. ”Jag hoppas Graham inte blir så sårad nu att han sätter sig på tvären och vägrar betala.”

Jag hittade telefonautomaterna i närheten av huvudentrén och gjorde av med ganska många tjugofemcentare innan jag lyckades få tag i Darrough Graham på Forty-Nine Club. Han blev inte glad precis — han hade beställt bord på The Filagree — men jag lyckades avsluta samtalet utan att han lät ovänlig i tonen. Jag slängde bagen över axeln och gick tillbaka till idrottshallen.

2

Tillbaka på Houston Street

St. Sophia gav Lady Tigers en hård match och ledde under en stor del av andra halvlek. Spelet var intensivt och mycket snabbare än på min tid. Två av Lady Tigers speluppläggare blev utfoulade när det var sju minuter kvar, och det såg ganska mörkt ut. Sedan blev Saints av med sin bästa guard när tre minuter återstod. Tigers stjärnforward, som hade varit hårdbevakad under hela matchen, kom plötsligt loss och hann göra åtta poäng innan det hela var över och hemmalaget stod som segrare med 54—51.

Jag märkte att jag skrek och hejade på tigrarna lika ivrigt som alla andra. Mitt gamla high school-lag hade till och med fått mig att känna mig nostalgisk, vilket förvånade mig — minnena från tonåren var så präglade av min mors sjukdom Och död att jag förmodligen hade glömt de glädjeämnen som ändå hade funnits.

Nancy Cleghorn hade givit sig i väg till ett möte av något slag, men Diane Logan och jag sökte upp de övriga i vårt gamla lag och gick in i omklädningsrummet för att gratulera den nya generationen tigrar och önska dem lycka till i semifinalspelet. Vi blev inte kvar så värst länge där inne. Det var tydligt att de tyckte att vi var alldeles för gamla för att begripa oss på basket — för att nu inte tala om att spela det.

Diane kom fram till mig för att säga adjö. "Jag skulle inte vilja göra om de där åren hur mycket jag än fick betalt", sa hon och gned sin kind mot min. "Jag åker tillbaka till

guldkusten, och där tänker jag stanna för gott. Var rädd om dig, Warshawski." Hon försvann i ett skimmer av silverräv och en fläkt av Opium.

Caroline höll sig nervöst i närheten av dörren till omklädningsrummet, rädd för att jag skulle ge mig av utan henne. Hon var så spänd att jag började oroas över vad det var som väntade mig hemma hos henne. Hon hade betett sig precis likadant när hon släpade mig med sig hem en helg och påstod att det var för att Louisa hade fått ont i ryggen och behövde hjälp med att byta ut ett fönster som hade gått sönder. När jag väl hade kommit dit visade det sig att hon ville att jag skulle förklara varför hon hade skänkt Louisas lilla pärlring till Wenzelbrödernas insamlingsaktion.

"Är Louisa verkligen sjuk?" frågade jag när vi till sist lämnade omklädningsrummet.

Hon tittade allvarsamt på mig. "Hon är mycket dålig, Vic. Man blir så ledsen när man ser henne."

"Vad är det mer som står på dagordningen då?"

Hon blev snabbt blossande röd. "Jag vet inte vad du pratar om."

Hon rusade ut genom skolporten. Jag följde långsamt efter och hann se hur hon hoppade in i en bil som var illa tilltygad och stod parkerad med fronten ett stycke ut i gatan. Hon rullade ner sidorutan när jag gick förbi och ropade till mig att vi skulle ses utanför huset, och sedan körde hon i väg så att det skrek om däck. Jag kände hur jag sjönk ihop en aning när jag låste upp dörren på min cheva och gled in.

Jag kände mig ännu dystrare till sinnes när jag svängde in på Houston Street. Jag hade inte varit i de kvarteren sedan 1976, då min far dog och jag kom dit för att sälja huset. Då hade jag träffat Louisa och Caroline, som var femton och målmedvetet gick i mina fotspår — hon försökte

till och med spela basket, men med sina en och femtio kunde hon aldrig komma med i A-laget hur hon än tränade och slet.

Det var sista gången jag pratade med någon av de andra grannarna som hade känt mina föräldrar. Sorgen efter min far, som var en glad och vänlig person, hade varit äkta, medan Gabriellas död tio år tidigare hade beklagats med någon form av motvillig respekt. De andra kvinnorna i kvarteret hade ju trots allt varit med om samma eviga vridande och vändande på varenda penny för att få mat på bordet och tak över huvudet.

När hon inte fanns bland dem längre slätade de över de värsta av de egenheter som hade fått dem att skaka på huvudet — som att hon lät flickan följa med på operan för tio dollar extra i stället för att köpa en ny vinterkappa åt henne. Och inte blev hon döpt och inte skickad till systrarna i Wenzelklostret för att gå i skola där. Det gjorde dem tillräckligt upprörda för att kalla på föreståndarinnan, moder Joseph någonting, som kom över en dag på ett minnesvärt besök.

Den största galenskapen av alla var väl som de såg det hennes envishet när det gällde min skolgång. Jag skulle gå på college, och det skulle vara University of Chicago och inget annat. Bara det bästa var gott nog för Gabriella, och redan när jag var i tvåårsåldern hade hon kommit fram till att det var det bästa i Chicago. Kanske inte om hon i tankarna jämförde med universitetet i Pisa. Lika lite som de skor hon köpte åt sig hos Callabranos på Morgan Street gick att jämföra med skorna i Milano. Men man gjorde vad man kunde. Två år efter min mors död hade jag alltså fått ett stipendium och börjat studera vid det som mina grannar kallade Röda universitetet. Jag var både rädd för att börja där och spänd på att få möta alla överdängare där borta. Och sedan hade jag aldrig riktigt hittat hem igen.

Louisa Djiak var den enda kvinnan i kvarteret som alltid försvarade Gabriella, både när hon levde och sedan hon hade dött. Men så stod hon också i tacksamhetsskuld till min mor. Och till mig med, tänkte jag med ett stänk av bitterhet som förvånade mig. Jag insåg att jag fortfarande var arg för att jag hade fått sitta barnvakt alla dessa härliga sommandagar och för att jag hade varit tvungen att läsa läxor med Louisas baby gallskrikande i bakgrunden.

Babyn var vuxen nu men ylade fortfarande i örat på mig och pockade på min uppmärksamhet. Jag stannade in alldeles bakom hennes Capri och stängde av motorn.

Huset var mindre än jag mindes det. Och sjabbigare. Louisa var inte tillräckligt stark för att orka med att tvätta och stärka gardinerna ett par gånger om året, och Caroline tillhörde en generation som gjorde allt för att slippa den sortens arbete. Jag om någon borde veta det — hennes generation var ju också min.

Caroline stod och väntade i dörren. Hon var fortfarande nervös och otålig, och det leende hon försökte sig på var spänt. "Du må tro att mamma är ivrig att få träffa dig, Vic. Hon har väntat hela dagen med sitt kaffe för att dricka det tillsammans med dig."

Hon gick före genom det lilla, nedskräpade matrummet och bort till köket. "Hon borde egentligen inte dricka något kaffe", sa hon över axeln. "Men det var för svårt för henne att sluta med det helt — ovanpå allt annat som har blivit förändrat. Så vi har gjort en kompromiss. En kopp om dagen."

Hon parkerade sig vid spisen, där hon energiskt men inte särskilt effektivt tog itu med kaffet. Hon spillde ut lite vatten och kaffesump på spisen men dukade en prydlig tevebricka med porslin, tygservetter och ett skott från en pelargonia som hon hittade i en kaffeburk i fönstret. Till sist placerade hon ut ett litet fat med glass som hon hade

stuckit ner ett pelargonblad i. När hon lyfte upp brickan lämnade jag den pall jag hade suttit uppflugen på och följde efter henne.

Louisas sovrum låg till höger om matrummet. Så fort Caroline hade öppnat dörren slog lukten av sjukdom mot mig med full kraft, och jag mindes med ens den starka doften av mediciner och stanken från den långsamt borttynande kroppen under Gabriellas sista år. Jag knöt min högra hand så att naglarna borrar sig ner i handflatan och tvingade mig själv att gå in i rummet.

Min första reaktion var chock, trots att jag tyckte att jag hade ställt in mig på det värsta. Louisa satt upp med hjälp av kuddar bakom ryggen, hennes ansikte var så magert att det verkade urgröpt och hade en underlig grågrön färg under det stripiga håret. Hennes förvridna händer stack ut ur de sladdriga ärmarna på en nött, skär kofta. När hon höll fram dem mot mig med ett leende kunde jag ändå för ett ögonblick ana den vackra unga kvinna som hade hyrt huset bredvid vårt när hon gick med Caroline i magen.

”Roligt att se dig, Victoria. Jag visste att du skulle komma förbi. Du är lik din mamma på det viset. Du liknar henne också, fast du har din pappas grå ögon.”

Jag ställde mig på knä vid sängen och kramade henne. Under koftan var hon bara ben, tunn och skör.

Hon rosslade och hostade så att hela kroppen skakade. ”Ursäkta mig. För många giftpinnar under alldeles för många år. Lilla fröken här gömmer dem för mig — som om de kunde göra någon skada längre.”

Caroline bet ihop tänderna och gick fram till sängen. ”Jag har ditt kaffe här, mamma. Det kanske kan få dig att tänka på något annat än dina gamla cigaretter.”

”Ja, min enda kopp. Dessa förbaskade läkare. Först proppar de i en så mycket smörja att man inte vet var man är någonstans, och sedan när de har bundit en till händer

och fötter så tar de ifrån en allt det som skulle kunna göra tillvaron lite drägligare. Det säger jag dig, se till så att du aldrig hamnar i den här situationen.”

Jag tog den tjocka porslinsmuggen från Caroline och gav den till Louisa. Hennes händer skakade lite, och hon tryckte muggen mot bröstet för att få ett stadigare grepp. Jag sträckte ut benen och vilade fötterna på en stol som stod en liten bit från sängen.

”Du kanske vill vara ensam med Vic en liten stund, mamma?” frågade Caroline.

”Javisst. Gå och gör det du ska du. Jag vet att du har mycket att göra.”

”Det var verkligen tråkigt att du ska behöva vara så dålig”, sa jag när Caroline hade stängt dörren efter sig.

”Äsch, det glömmar vi”, sa hon och gjorde en gest för att visa att det inte var något att prata om. ”Jag är utled på det, och jag tycker inte jag gör något annat än pratar med de förbaskade läkarna om mig och mina problem. Nu vill jag höra hur du har det. Jag läser allt de skriver i tidningarna om dina fall. Din mamma skulle ha varit stolt över dig.”

Jag skrattade. ”Jag vet inte det jag. Hon hoppades ju på att jag skulle bli konsertsångerska. Eller kanske en advokat som tjänade grova pengar. Jag kan tänka mig hur hon skulle reagera om hon fick se hur jag lever.”

Louisa lade en mager hand på min arm. ”Det tror du bara, Victoria. Det tror du bara. Du vet ju hur Gabriella var — hon skulle ha kunnat ge bort sin sista klädtrasa till en tiggare. Du minns väl hur hon ställde sig på min sida när folk kom och kastade ägg och skit på mina fönster. Nej, möjligen hade hon önskat att du hade haft det lite bättre än du har det. Så känner jag ju det när det gäller Caroline. En flicka med hennes huvud och den utbildning hon har borde väl vara värd ett bättre öde än att fastna i den här jäkla

hålan. Men jag är faktiskt stolt över henne. Hon är ärlig och rättfram och jobbar hårt och försvarar det hon tror på. Och du är av samma virke. Nej, du, om Gabriella kunde se dig nu skulle hon vara så stolt så stolt över dig.”

”Vi hade i alla fall inte klarat oss utan din hjälp när hon var så sjuk”, mumlade jag lite generat.

”Äsch, skitprat! Det var ju min enda chans att återgälda lite av allt det hon hade gjort för mig. Jag kan fortfarande se henne framför mig när de rättfärdiga damerna från Wenzelklostret promenerade fram och tillbaka utanför min dörr för att visa sig och Gabriella kom ut och var så arg och skällde på dem som bara den. Fan vet om de inte var nära att kasta sig i Calumet av bara farten.”

Hon gav ifrån sig ett hest skratt som gick över i ett hostanfall, så att hon fick svårt att andas och blev svagt lila i ansiktet. Hon låg alldeles still i några minuter och flämtade.

”Svårt att fatta att folk gjorde en sådan affär av att en ogift tonåring blev med barn”, sa hon efter ett tag. ”Här går halva befolkningen utän jobb — det gäller att överleva och inget annat. Men då, på den tiden, var det som om det gällde världens undergång ungefär. Jag menar, till och med mamma och pappa var ju likadana, så som de kastade ut mig.” Hennes anletsdrag förvreds. ”Som om det var mitt fel bara. Din mamma var den enda som ställde upp på min sida. Inte ens när mina föräldrar hade bestämt sig för att acceptera att Caroline faktiskt fanns kunde de förlåta henne för att hon hade blivit född eller mig för att jag hade fött henne.”

Gabriella satsade alltid helhjärtat på det hon gjorde. Jag hjälpte henne att se efter babyn, så att Louisa kunde ha sitt nattskiftsarbete på Xerxes. De dagar när jag var tvungen att ta Caroline till morföräldrarna var de värsta jag visste. De hade en massa principer och ingen humor, och jag fick

inte gå in i huset utan att ta av mig skorna. Ett par gånger badade de till och med Caroline utomhus innan de släppte henne över tröskeln.

Louisas föräldrar var i sextioårsåldern och alltså inte äldre än Gabriella och Tony skulle ha varit om de fortfarande hade levat. Eftersom Louisa hade en baby och bodde för sig hade jag alltid betraktat henne som en som hörde till samma generation som mina föräldrar, men i själva verket var hon bara fem sex år äldre än jag.

"När slutade du arbeta?" frågade jag. Jag hade ringt Louisa någon gång då och då när mitt dåliga samvete gjorde sig påmint och bilden av Gabriella dök upp framför mig, men det var ett tag sedan nu. Minnena av södra Chicago fanns hela tiden kvar djupt nere i medvetandet någonstans, och jag hade ingen större lust att väcka den tiden till liv. Det hade gått mer än två år sedan jag pratade med Louisa senast, och då hade hon inte nämnt ett ord om någon sjukdom.

"Det började med att jag inte klarade av att jobba — det måste vara lite mer än ett år sedan. Så jag fick sjukpension. Det är bara det senaste halvåret ungefär som jag inte har kunnat ta mig upp ur sängen alls."

Hon slet upp lakan och täcke så att benen syntes. De såg ut som pinnar eller som de smala benen på en fågel och skiftade i grått och grönt precis som ansiktet. Blåsvarta fläckar på fötterna och vristerna visade var hennes ådror hade slutat att transportera blod vidare.

"Det är njurarna", sa hon. "De jäklarna vill tydligen inte att jag ska kunna kissa ordentligt ens en gång. Caroline kör i väg med mig två tre gånger i veckan, och så kopplar de mig till den där förbaskade apparaten som de påstår ska rena blodet, men oss emellan vore det lika bra att jag fick dö i lugn och ro." Hon sträckte fram en mager hand. "Du får inte säga något om det här till Caroline. Hon gör allt för

att jag ska få en så bra vård som möjligt. Och bolaget betalar alla kostnader, så jag behöver inte oroa mig för att hennes egna pengar går åt. Och jag vill inte att hon ska tycka att jag är otacksam.”

”Nej, nej”, sa jag lugnande och drog försiktigt upp täcket över henne.

Hon återvände till gamla tider, till de år då hennes ben var slanka och muskulösa och hon brukade gå ut och dansa efter att ha klivit av nattskiftet vid midnatt. Till Steve Ferraro, som ville gifta sig med henne, och Joey Pankowski, som inte ville det, och till att hon nog skulle handla precis likadant om hon fick leva om sitt liv, för hon hade ju Caroline, men henne unnade hon något bättre än att bli kvar i södra Chicago och slita ut sig i förtid.

Till slut tog jag hennes magra och beniga hand och tryckte den lätt i min. ”Jag måste tyvärr åka nu, Louisa. Det tar ett tag innan jag är hemma, förstår du. Men jag kommer tillbaka.”

”Ja, det var verkligen roligt att se dig igen.” Hon lade huvudet på sned och log okynnigt mot mig. ”Du tror inte att du skulle kunna ordna ett paket cigaretter åt mig på något sätt?”

Jag skrattade. ”Några cigaretter tar jag inte i ens med tång, Louisa. Det där får du och Caroline göra upp om.”

Jag skakade hennes kuddar och satte på teven åt henne, innan jag gick därifrån för att leta rätt på Caroline. Louisa hade aldrig varit så mycket för att pussas och kramas, men hon tryckte min hand hårt i några sekunder.

3

Att ta vara på sin syster

Caroline satt vid bordet i matrummet och åt grillad kyckling samtidigt som hon gjorde små anteckningar på ett färglagt diagram. Oordnade högar av papper — meddelanden, tidningar, reklamblad — låg över hela bordet. En hög bunt i närheten av hennes vänstra armbåge låg och vägde vid kanten av bordet och såg ut att kunna rasa vilket ögonblick som helst. Hon lade ifrån sig pennan när hon hörde att jag kom in i rummet.

”Jag var ute och köpte lite grillad kyckling medan du pratade med mamma. Vill du ha lite? Nå, vad tyckte du — det var en chock va?”

Jag skakade på huvudet och kände mig nedstämd. ”Det är hemskt att se hur hon har tacklat av. Hur orkar du hålla modet uppe?”

Hennes ansikte förvreds i en grimas. ”Det gick väl an så länge benen bar henne. Visade hon dem för dig? Jag förstod att hon skulle det. Det är ett hårt öde för henne att hon inte kan ta sig ur sängen och vara uppe. Det som var värst för mig var när jag började fatta hur länge hon hade varit sjuk utan att jag hade märkt något. Du vet hur hon är — hon är inte den som klagar i första taget, särskilt inte när det gäller något så privat som hennes njurar.”

Hon körde en flottig hand genom de ostyriga lockarna. ”Det var för tre år sedan som jag plötsligt lade märke till hur mager hon hade blivit, och det var först då som det gick upp för mig att något var på tok. Och sedan fick jag

veta att hon hade känt sig visser ett bra tag. Hon hade haft yrsel och så hade hon förlorat känslan i fötterna ibland, men hon hade inte velat säga något av rädsla för att stå utan jobb.”

Hela historien lät sorgligt bekant. Människorna som bodde i innekvarten på North Side sprang till doktorn bara de hade råkat stöta i tån någonstans, men i södra Chicago var invånarna inställda på ett hårt liv. Yrsel och viktförlust var sådant som drabbade var och varannan, och den sortens problem behöll vuxna människor för sig själva.

”Är du nöjd med de läkare som hon går till?”

Caroline slutade gnaga på kycklinglåret och slickade av fingrarna. ”De är okej. Vi åker till Help of Christians, för det är där som Xerxes har sin företagshälsovård, och de gör allt som går att göra. Jag menar, hennes njurar fungerar ju inte alls — de kallar det för akut njursvikt — och det verkar som om hon kommer att få problem med benmärgen och lungemfysem. Det är vårt enda, verkliga problem att hon hela tiden tjatar om sina förbannade cigaretter. Fan, det är ju de som har bidragit till att det är som det är.”

”Men om hon är i så dåligt skick kan hon ju inte bli sämre av att röka”, sa jag lite försiktigt.

”Vic! Jag hoppas att du inte sa något sådant till henne. Vi bråkar säkert tio gånger om dagen om den där saken redan. Får hon sedan för sig att du stöder henne kan jag lika väl lägga av med en gång.” Hon slog handen i bordsskivan för att ge eftertryck åt det hon just hade sagt, och den gungande högen med papper rasade ut över golvet. ”Jag var övertygad om att du av alla människor skulle stödja mig på den punkten.”

”Du vet vad jag tycker om rökning”, sa jag irriterat. ”Jag kan inte tänka mig annat än att Tony skulle ha levat i dag om han inte hade gjort av med två paket cigaretter om dagen. Jag kan fortfarande höra honom rossla och hosta i

mina mardrömmar. Men hur mycket kan rökningen förkorta Louisas liv som läget nu är? Hon ligger där inne alldeles ensam och har inget annat än slangen som håller henne sällskap. Det jag menar är bära att det skulle få henne att må bättre psykiskt utan att påverka henne fysiskt."

Caroline fick ett stramt drag kring munnen. "Nej Jag vill inte ens prata om det" sa hon kompromisslöst.

Jag suckade och kröp ner på golvet för att hjälpa henne med alla kringspredda papper. När vi hade plockat ihop dem igen tittade jag misstänksamt på henne. Hon var åter lika spänd och tankspridd som förut.

"Jag tror att det börjar bli dags för mig att ge mig i väg. Jag hoppas att Lady Tigers tar hem pokalen igen."

"Jag... Vic. Jag måste få prata med dig. Jag behöver din hjälp."

"Caroline, jag kom ner hit och sprang och kråmade mig i min basketdräkt för din skull. Jag har hälsat på Louisa. Inte för att jag klagar över den tid det tog att prata med henne, men hur många punkter är det egentligen du har på dagordningen?"

"Jag vill att du hjälper mig. Professionellt, menar jag. Jag behöver hjälp av en detektiv", sa hon trotsigt.

"Vad då med? Har du tagit av SCRAP-pengarna och gett till kyrkan kanske? Och så vill du att jag ska försöka leta rätt på dem så att du kan få tillbaka dem va?"

"Fy fan för dig, Vic! Kan du vara snäll att sluta behandla mig som om jag vore fem år och ta mig på allvar en stund?"

"Om du ville ha den sortens hjälp av mig, varför sa du då inget om det i telefon?" frågade jag. "Att du tassar som katten kring het gröt gör ju att jag inte vet riktigt vad jag ska tro."

"Jag ville att du skulle träffa mamma först", mumlade hon samtidigt som hon tittade på sitt diagram. "Jag tänkte

att om du fick se hur illa däran hon är så skulle du tycka att det var viktigare.”

Jag satte mig vid kortändan av bordet. ”Caroline, tala nu om vad det gäller. Jag lovar att lyssna lika noga på dig som på vilken annan uppdragsgivare som helst. Men du måste dra hela historien, från början till slut. Sedan kan vi ju se om du verkligen behöver en detektiv, om jag är rätt person och så vidare.”

Hon drog ett djupt andetag. ”Jag vill att du hjälper mig med att hitta min far”, sa hon hastigt.

Jag blev alldeles tyst en lång stund.

”Är det inte ett uppdrag för en detektiv?” frågade hon.

”Vet du vem han är?” frågade jag försiktigt.

”Nej, det är bland annat det som jag vill att du ska ta reda på åt mig. Du såg ju hur dålig mamma är. Hon lever inte länge till.” Hon försökte låta saklig men darrade lite på rösten. ”Hennes släkt behandlade alltid mig som — vad ska jag säga — de var inte likadana mot mig som de var mot mina kusiner. Jag var väl inte lika fin, antar jag. När hon inte finns längre skulle jag vilja ha någon form av släkt kvar i alla fall. Det är klart att min gamla farsa kanske är en stor jävla skit, vem vet. En kille som låter en flicka få gå igenom det som mamma gjorde när hon var med barn är kanske inte mycket att ha. Men det kan ju hända att han har släktingar som inte skulle ha något emot mig. Och skulle han inte ha det så har jag i alla fall skaffat mig visshet om det.”

”Vad säger Louisa då? Har du frågat henne?”

”Hon höll på att ta livet av både mig och sig själv. Hon blev så upprörd att hon var nära att kvävas. Skrek om hur otacksam jag var, hur hon hade slitit som ett djur för min skull, att jag hade fått allt jag behövde, och varför skulle jag börja rota i sådant som inte angick mig ett jäkla dugg? Så jag insåg att jag inte kom någonstans med henne. Men

jag måste få reda på det. Jag är säker på att du skulle kunna hjälpa mig.”

”Det är kanske bäst att inget veta. Även om jag nu skulle råka veta hur man går till väga — fast försvunna personer är väl egentligen inte vad jag brukar syssla med mest — så kanske du vore lyckligare om du inte fick reda på det. Jag menar, om det är så plågsamt för Louisa.”

”Du vet förstås vem det är va!” utbrast hon.

Jag skakade på huvudet. ”Jag har ingen aning, jag lovar. Varför tror du att jag skulle veta det?”

Hon sänkte blicken. ”Jag är säker på att hon berättade det för Gabriella. Jag trodde att Gabriella kanske hade sagt något till dig.”

Jag flyttade på mig och satte mig bredvid henne. ”Det är mycket möjligt att Louisa talade om det för mamma, men det var i så fall en sådan sak som Gabriella tyckte borde stanna dem emellan. Jag vet faktiskt inte. På heder och samvete.”

Hon log en smula när hon hörde det. ”Så du hjälper mig då?”

Om jag inte hade känt henne så länge skulle det ha varit lättare att säga nej. Jag ägnar mig mest åt ekonomisk brottslighet. Att spåra försvunna personer kräver en alldeles speciell förmåga och en viss typ av kontakter som jag aldrig hade brytt mig om att odla. Och den här killen hade varit borta i mer än ett kvarts sekel.

Men även om Caroline kunde vara en riktig gnällfia och retsticka och gärna hakade sig fast vid mig som en kardborre när jag ville vara i fred var hon också den som såg upp till mig. När jag hade börjat på college brukade hon komma springande mot mitt tåg de gånger jag kom hem över helgen — de kopparfärgade råttsvansarna fladdrade runt huvudet på henne, och hennes knubbiga ben gick som trumpinnar mot marken. Hon började med

basketboll bara för att jag hade gjort det, och hon höll nästan på att drunkna när hon var fyra år och absolut skulle följa efter mig ut i Michigansjön. Jag hade hur många minnen som helst. Hon såg fortfarande lika tillitsfullt på mig med sina blå ögon. Och jag kände att jag inte kunde säga nej, fastän jag egentligen inte ville ta mig an fallet.

"Har du någon idé om var man kan börja söka?"

"Ja, det borde vara någon från East Side. Hon var aldrig någon annanstans. Jag menar, hon hade aldrig ens varit i The Loop förrän din mamma tog oss med dit för att titta på juls skyltningen, och då var jag tre år"

East Side var en stadsdel med bara vita och låg öster om South Chicago. Calumets vatten fungerade som en skiljelinje mellan East Side och själva city, och de som bodde i denna östra del verkade leva ett småstadsliv präglad av inavel. Louisas föräldrar bodde fortfarande kvar där i det hus som hon hade vuxit upp i.

"Det var ju bra att få veta", sa jag uppmuntrande. "Hur många tror du bodde där 1960? Tjugotusen? Och bara hälften av dem var män. Och många av dem var barn. Har du några andra förslag?"

"Nej", sa hon tjurigt. "Det är därför jag behöver hjälp av en detektiv."

Innan jag hann säga något mer ringde det på dörren. Caroline tittade på sin klocka. "Det kan vara moster Connie. Hon kommer så här sent ibland. Jag är strax tillbaka."

Hon försvann för att öppna. Medan hon ägnade sig åt den som hade ringt på bläddrade jag snabbt igenom en tidskrift som handlade om fast avfallshantering och funderade över om jag verkligen var så galen att jag var beredd att börja leta efter Carolines far. Jag stirrade på en bild av en jättelik förbränningsugn när hon kom tillbaka in i